O’ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori

M.E. Po’latov

2024 yil "____" __________

Ro’yxatga olindi: №

2024 yil "____" __________

TIZIMLI MENEJMENT NAZARIYASI

O’QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq
Ta’lim sohasi:	410 000 – Biznes va boshqaruv
Magistratura mutaxassisligi:	70411201 - "Menejment"(tarmoqlar va sohalar)

SAMARQAND – 2024

Fan/modul kodi BUSSOC106		**O'quv yili** 2024- 2025	**Semestr** 1	**Kreditlar** 6
Fan/modul turi Majburiy		**Ta'lim tili** O'zbek		**Haftadagi dars soatlari** 6
1	**Fanning nomi**	**Auditoriya mashg'ulotlari (soat)**	**Mustaqil ta'lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
	Tizimli menejment nazariyasi	60	90	150

2

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarga boshqarish tamoyillari, tizimlari, usullarini yaratishni, tizimli menejment sohasidagi muammoli holatni baholash, harakat strategiyalarini tuzish va rivojlanish muammolarini hal qilishning innovatsion usullarini topish bo'yicha mutaxassislikka mos bilim, ko'nikma va malaka shakllantirishdir.

Maqsaddan kelib chiqqan holda, talabalarda nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, iqtisodiy xodisa va jarayonlarga uslubiy yondoshuv hamda ilmiy dunyoqarashlarni shakllantirish vazifalarini bajaradi.

Fanning vazifalari - talabalarni menejment asoslari bilan tanishtirish; talabaparda tashkiliy tuzilmapar rivojlanishi va faoliyat kursatishining konuniyatlarini tushungan xolda tizimli fikrlashni rivojlantirish; boshqaruv qarorlari va boshqaruv tuzilmasining maksadi va funksiyaparini belgilash; tashkiliy tizimlarning menejmentning turli soxalaridagi muammolarni yechishning innovatsion usullarini ishlab chiqish; tizimli boshqaruvda menejerlik munosabatlari murakkab dunyosi bilan tanishtirishdan iboratdir.

3

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-1-mavzu: Menejment tizimi

Menejment: asosiy holatlar. Menejment maqsadlari. Menejmentning mohiyati. Menejmentning ilmiy bazasi. Menejmentning samaradorligi shartlari. Menejment tamoyillari. Menejment tamoyillarining belgilanishi. Tamoyillarning boshqaruv tizimidagi roli. Menejment funksiyalari. Boshqaruvning umumiy va aniq funksiyalarining o'zaro bog'liqligi. Menejment usullari. Menejment usullarini tanlash algoritmi. Tashkiliy tuzilma. Firmaning tashkiliy boshqaruvi turlari. Menejment tuzilmalarining yangi shakllari. Personal menejmenti. Personalni boshqarish mexanizmi. Menejment texnologiyasi. Menejment texnikasi. Tizimli menejer uchun axborot muhiti elementlari. Menejer uchun kommunikatsiya muhiti. Menejmentda axborot va kommunikatsiya. Tizimli menejmentda foydalaniladigan axborotlar klassifikatsiyasi.

2-mavzu: Menejmentni tashkil etish

Menejmentda tashkil etish nazariyasi va tashkil etish munosabatlari. Tizimli boshqaruvda tashkiliy munosabatlar va aloqalarni shakllantirish algoritmi. Tizimli menejmentni loyihalashtirish. Loyihalashtirish jarayoni. Boshqaruv tizimi loyihalashtirish natijalarining ketma- ketligi. Boshqaruv tizimini loyihalashtirishining bosqichlari. Menejment jarayoni, funksiyalari va tashkiliy tuzilmasining o'zaro bog'liqligi. Korxonalarning tashkiliy shakllari. Birlashma. Unitar korxona. Xorij investitsiyasi ishtirokidagi korxona. Franchayz korxonasi. Korporatsiya. Konsern. Xolding. Menejmentda tashkiliy madaniyat va uning rivojlanishi. Tashkilotda o'zligini anglash va o'z o'rniga ega bo'lish. Kommunikatsion tizim va muomala tili. Ishchilarni o'kitish va rivojlantirish. Mehnat etikasi va motivatsiya. Tashkiliy tuzilmaning uchta darajasi. Tashkiliy tuzilmalar bosqichlarining xususiyatlari. Ma'muriy va tadbirkorlik tashkiliy madaniyatining asosiy xususiyatlari. Tashkiliy madaniyatni qo'llab- quvvatlash usullari. Boshqaruv tuzilmasi. Boshqaruv tuzilmasi oddiyligi va moslashuvchanligi. Boshqaruv qarorlari: intuitiv qarorlar, fikrlarga asoslangan qarorlar, ratsional qarorlar. Boshqaruv qarorlarini qabul qilish davrlari. Qarorlarni baholash va mumkin bo'lgan cheklovlarning mezonlarini asoslash. Qarorlar variantlarini ishlab chiqish.

3-mavzu: Funksional menejment

Korxona faoliyatini boshqarish metodologiyasi. Korxonaning faoliyat yuritish muhiti. Menejment metodologiyasi. Boshqaruv konsepsiyasi. Marketingi boshqarish. Marketingni boshqarish amaliyoti. Marketingni boshqarishning asosiy bloklari. Marketingni tashkiliy tuzilmasini loyihalashtirish va boshqarish. Tovar xususiyatiga ko'ra marketingni boshqarish. Yirik korxonaning namunaviy marketing xizmati. Yirik bo'lmagan korxonaga tavsiya qilinayotgan marketing xizmati. Axborot tadqiqot xizmatini boshqarish. Tovar assortimentini boshqarish. Reklama faoliyatini boshqarish. Ishlab chiqarishning texnik tayyorgarliginiboshqarish. Ishlab chiqarishning texnik tayyorgarligi funksiyalari va muhimbosqichlari. Ishlab chiqarishni operativ boshqarish. Operativ rejalashtirish. Ishni tashkil etish. Operativ nazorat. Operativ boshqarish. Operativ koordinatsiya. Ichki ishlab chiqarishni operativ boshqarish. Ishlab chiqarish zaxiralarini boshqarish. Moddiy-texnik ta'minotni rejalashtirish. Statistik metod. Retsepturali metod. Ichki ishlab chiqarish faoliyatini nazorat qilish. Menejment tizimida nazoratning o'rni. Korxona faoliyatn bo'yicha nazoratni amalga oshirish bosqichlari.

4-mavzu: Maqsadli menejment

Unumdorlikni boshqarish. Mehnat unumdorligini o'lchash. Unumdorlik dasturini ishlab chiqish. Soliq siyosati. Inflyatsiya. Xalqaro raqobat. Xizmat sohasi. Sifat nazorati va mahsulotni sinash. Innovatsiyalarni boshqarish.. Innovatsiyalarni boshqarish funksiyalari. Sifatni boshqarish. Sifat darajasi.

	Moliyaviy menejment. Korxona moliyasini boshqarish mexanizmi. Moliyaviy resurslar va ularning manbalari. Operativ moliyaviy menejment. Moliyaviy mexanizm tuzilmasi. Moliyani boshqarish funksiyalari. Moliyani operativ boshqarish. Menejmentda risklarni boshqarish. Risk va foyda bog'liqligi. Xo'jalik riskining turliko'rinishlari. Sifat tahlili. Miqdoriy tahlil. Statistik metod. Ekspert baholash metodi. Hisob-analitik usul. Ish yuritishni boshqarish. Tashkiliy hujjatlar. Faoliyat hujjatlari. So'rov-axborot hujjatlari. Kadrlar hujjatlari. Ish yuritishning avtomatlashtirilgan tizimi. Ish yuritishni boshqarishning asosiy funksiyalari. Korxonaning ekologik menejmenti. Korxona bo'limlari funksiyalari. Ekologik menejment tizimini tuzish tamoyillari. Ekologik menejment tizimini shakllantirish. Ekologik audit. Ekologik sertifikatlashtirish. **5-mavzu: Personal menejmenti** Personalii boshqarish tizimi. Personalii boshqarish tamoyillari. Kadrlar salohiyatini boshqarish. Personalni boshqarish funksiyalari.Kadrlarga bulgan extiyojni baxolash. Personalii boshqarish metodlar. Personalii boshqarish tizimining rivojlanish bosqichlari. Personalniboshqarish tizimini tahlil qilish aspektlari. Personalni rivojlantirish. Personalni rivojlantirish jarayonining mazmuni. Boshlang'ich tayyorgarlik yoki ixtisoslik ta'limi. Personalni qayta tayyorlash. Malaka oshirish. Mehnat karerasini rejalashtirish va boshqarish. Kadrlar zaxirasini shakllantirish. Personal mehnatini baholash. Personalii baholash aspektlari. Personalni baholash ko'rsatkichlari. Individual baholash metodlari. Guruxli baxolash metodlari. Personal mehnatini baholashning texnik metodlari. Personalni motivatsiya qilish nazariyasi. Maslouning extiyojlar ierarxik strukturasi. X va Y nazariyalari. Porter- Loulerning motivatsiya modeli. Personalni motivatsiya qilish metodlari. Personalni motivatsiya qilish mexanizmini ishlab chiqish. Korxona rahbari shaxsiy ishini tashkil kilish. Shaxsiy ishini rejalashtirish. Majlis o'tkazish. Rahbar - yetakchi. Samaraliyetakchilik xislatlari. Yetakchining menejerdai farqi. **6-mavzu: Tadbirkorlik komponenti personal menejmentining asosi sifatida** Tadbirkorlik tashkiloti. Ijtimoiy tashkilotning organik modeli. Tadbirkorlik komponentlari. Tadbirkorlik ishlab chiqarish jarayonining tashkiliy omili sifatida. Tadbirkorlik faoliyatining mohiyati. Personalni boshqarish konsepsiyasi. Ilmiy boshqarish konsepsiyasi. Personal boshqaruviga tizimli yondashuv. Personalni samarali joylashtirish. Personalni joylashtirishdagi o'zaro bog'liq talablar. Ishchiga ko'yilgan talablar darajasi. Personalni boshqarish strategiyasi. Raqobatbardoshlik omillari. Tadbirkorlik madaniyati samaradorligi. Personalni boshqarish apparati. Rahbar va xodimlarning funksional munosabatlari strukturasi. Tashkiliy boshqaruv texnologiyalarining rivojlanishi. Kasbiy mahoratlarni takomillashtirish. Boshqaruv xodimlarining ta'lim tazimi. **7-mavzu: Tadbirkorlik komponentini rivojlantirish**

	Axborot manbaalari: 18. www.gov.uz – Ўзбекистон Республикаси хукумат портали. 19. www.lex.uz – Ўзбекистон Республикаси Қонун хужжатларимаълумотлари миллий базаси. 27. www.ziyonet.uz 28. www.managment.ru 29. http://grad-schools.usnews.rankingsandreviews.com / best-graduate-schools / top-humanities-schools/economics-rankings
8	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O`quv uslubiy kengashining 2024-yil \_\_\_avgustdagi 1-sonli yig`ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№ FD-08-43)
9	**Fan/modul uchun ma'sul:** Рахматов Бахриддин Бурибоеич, и.ф.н., dotsent
10	**Taqrizchilar:** **A.U. Egamov** — Samarqand shahar hokimining tadbirkorlik masalalari bo'yicha birinchi o'rinbosari; **M.Alimova** - SamISI "Menejment " kafedrasi professori

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning 2023 yil uchun Murojaatnomasi 20.12.2022
2. Mirziyoev Sh.M. "Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak" /-T.: O'zbekiston, 2017.-104 b.
3. Mirziyoev Sh.M. "Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi" /-T.: O'zbekiston, 2017. - 48 b.
4. Mirziyoev Sh.M. "Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz" /-T.: O'zbekiston, 2017. - 488 b.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. //Xalq so'zi, 2017 yil 22 dekabr №258 (6922) 3 b.
6. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo'shma majlisidagi nutq. – T.: O'zbekiston, 2016. - 56 b.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini "Faol tadbirkorlik, innovatsion g'oyalar va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash yili"da amalga oshirishga oid Davlat dasturi to'g'risida"gi 2018 yil 22 yanvar 5308- sonli farmoni.
8. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – T.:"O'zbekiston",NMIU, 2017-80 b.
9. Коротков Э.М. Исследование систем управления. Учебное пособие.М.: «ДеКа», 2010, - 254 с.
10. Ременников В.Б. Разработка управленческого решения. Учебное пособие. М.: «ЮНИТИ, 2011, - 324 с.
11. Грант Р.М. Современный стратегический анализ. Учебное пособие.Питер, 2010,- 560 с.
12. Маркарьян Э.А. Управленческий анализ в отраслях: Учебное пособие. – 3-е изд. перераб. и доп. – М.: КНОРУС – 2009. – 304 с.
13. Валуев С.А., Волкова В.Н., Игнатьева А.В. Системный анализ в экономике и организatsii производства. Учебное пособие. М.: Экономика, 2011, - 342 с.
14. Коротков Э.М. Исследование систем управления. Учебное пособие.М.: «ДеКа», 2010, - 254 с.
15. Ременников В.Б. Разработка управленческого решения. Учебное пособие. М.: «ЮНИТИ, 2011, - 324 с.
16. Грант Р.М. Современный стратегический анализ. Учебное пособие.Питер, 2010,- 560 с.
17. Маркаарьян Э.А. Управленческий анализ в отраслях: Учебное пособие. – 3-е изд. перераб. и доп. – М.: КНОРУС – 2009. – 304 с.

Tadbirkorlik faoliyati. Personalning innovatsion faoliyati. Ishlab chiqarish maksadlariga yo'naltirish. Korporativ munosabatlarni rag'batlantirish. Professional kompetentlik. Boshqarish sub'ektlarini rivojlantirish kompetensiyalari. Sifatni oshirishning formallashgan dasturi. Boshqaruv qarorlarini qabul qilish. Pareto tamoyili bo'yicha sifatni oshirish tadbirlarini ishlab chiqish. Nuqsonlar sababining tahlili. Mehnat taqsimoti va xizmat vazifasini muvofiqlashtirish.

8-mavzu: Personal faoliyatini optimallashtirish uchun uning tadbirkorlik| ko'nikmalarini shakllantirish

Personalni boshqarishda an'anaviy yondashuv. Tashkiliy o'zgarishlar. Qarorlar qabul qilish jarayonida harakat qilishning usullari. Vazifalarni qo'yish. Muqobil qarorlarni topish. Variantlar tahlili va taqqoslash. Yakuniy harakat dasturini tanlash. Asosiy to'siqlarni aniqlash. Tadbirkorlik tashkilotining rivojlanishi.

9-mavzu: Menejment samaradorligi

Ishlab chiqarish faoliyatining samaradorlik darajasi. Samaradorlik ko'rsatkichlari. Boshqaruv samaradorligini baholash. Boshqaruv faoliyati xarakteri. Boshqaruv mehnati samaradorligi. Boshqaruv texnikasidan foydalanish darajasi. Menejment tizimi samaradorligi. Boshqaruv qarorlarini qabul qilish va amalga oshirish jarayoni. Boshqaruv tizimining samaradorligi. Menejment samaradorlgini baholashga tizimli va mazmunli yondashuv. Xodimlar mehnatining samaradorligi. Boshqaruv shtati. Muvaffaqqiyatli boshqaruv. Rahbarning ijodiy yondashuvi. Rahbariyatning boshqarish ilmlari. Personalni rivojlantirish. Ishlab chiqarilayotgan mahsulotlar sifati. Menejment samaradorligini baholash tizimi. Global ishlab chiqarish. Ishlab chiqarish jarayonining ekologik xususiyatlari. Aloqalarni rasmiylashtirish.

10-mavzu: Mehnat va menejment jarayonlarining globallashuvi

Mehnat va ishlab chiqarishni tizimli tushunishga global yondashuv. Global mehnat. Ishlab chiqarish kuchlarini rivojlanishi. Milliy ishlab chiqarishning raqobatbardoshligi. Insonning global professional ko'nikmalari. Global mehnatning o'zaro aloqalarining prinsipial sxemasi. Kadrlar siyosatining makro va mikro darajadagi elementlari. Yetarli xayot tarzini ta'minlash. Manfaatlarni ko'zlagan holda o'zaro harakat qilishning konkret mexanizimini ishlab chiqish va amalga oshirish. Ijtimoiy- iktisodiy tizimda inson va jamiyatning o'zaro harakat mexanizmi. Jamiyat farovonligi. Insonning o'zini-o'zi rivojlantirishi. Yangi mahsulot ishlab chiqarish. Jamoa manfaatini ifodalash mexanizmi.

III. Amaliy mashg'ulotlarlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Menejment tizimi
2. Menejmentni tashkil etish

3. Funksional menejment
4. Maqsadli menejment
5. Personal menejmenti
6. Tadbirkorlik komponenti personal menejmentining asosi sifatida
7. Tadbirkorlik komponentini rivojlantirish
8. Personal faoliyatini optimallashtirish uchun uning tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish
9. Menejment samaradorligi
10. Mehnat va menejment jarayonlarining globallashuvi

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning mamlakatimizni 2018-yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2019-yilga mo'ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma'ruzasidan kelib chiqqan holda fanning vazifalari
2. Boshqaruv tizimida konkret bo'lim faoliyatini tadqiq qilish va baholash
3. Tashkiliy tuzilmalarni qurish qoidalari
4. Bo'limlarda qarorlarni qabul qilish sxemasini tashkil qilish
5. Korxona moliyasini boshqarish mexanizmi
6. Moliyaviy menejmentning asosiy vazifalari
7. Qarorlarni qabul qilish sxemasini tahlil qilish va korxonada boshqaruvni takomillashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish
8. Boshqaruv tizimini kompleks tadqiq qilish
9. Boshqaruv tizimini loyihalashtirish
10. Boshqaruv qarorlarini loyihalashtirish
11. Boshqaruv tuzilmasi va qarorlarini qabul qilish tizimini tadqiqiva loyihalashtirilishi
12. Tadbirkorlik komponenti personal menejmentining asosisifatida
13. Tadbirkorlik komponentlarini rivojlantirish
14. Korxona faoliyatini rivojlantirishda tadbirkorlikko'nikmalarini shakllantirish
15. Menejment samaradorligi
16. Mehnat va menejment jarayonining globalizatsiyasi
17. Mehnat va menejment jarayonining globalizatsiyasi
18. Funksional menejment va uning elementlari
19. Menejmentda tavakkalchiliklarni boshqarish
20. Ishbilarmon tashkilot faoliyatining sohalarini boshqarish metodologiyasi
21. Ish yuritishni boshqarish

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

4 **V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)**

Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yidagi talablar qo'yiladi. ***Talaba:***

- menejment tizimi, menejmentning maqsadi, tamoyillari, funksiyalari, usullari, tashkiliy tuzilma, personalni boshqarish, menejment texnologiyasi, menejment texnikasi, boshqaruvda axborot va texnologiyalar to'g'risida ***tasavvurga ega bo'lishi***;

- tashkil etish nazariyasi, menejmentda tashkiliy munosabatlar, menejment tizimini loyihalashtirish, menejmentda tashkiliy madaniyat, boshqaruv qarorlarini qabul qilish, tashkilotning ishbilarmonlik faoliyati sohasida boshqarish metodologiyasi, marketingni boshqarishni ***bilishi va ulardan foydalana olishi***;

- mehnat unumdorligini boshqarish, innovatsiyalarni boshqarish, sifatni boshqarish, tavakkachilikni boshqarish,ish yuritishni boshqarish, korxona personalini rivojlantirish, personal mehnatini baholash, motivatsiya nazariyasi, personalni motivatsiyalash usullari to'g'risida ***ko'nikmalariga ega bo'lishi;***

- boshqarishning tizimli jarayonlarini tahlil qilishda iqtisodiy ko'rsatkichlarni qo'llash, ularni tizimli tahlil qilish, boshqaruvga tizimli yondoshuvning ijobiy va salbiy tomonlariga baho berish, tizimli menejment natijalarini prognoz qilish **malakalariga ega bo'lishi kerak.**

5 **VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:**

- ma'ruzalar;
- amaliy ishlarni bajarish va xulosalash;
- interfaol keys-stadilar;
- blits-so'rov;
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlar namoyishi;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

6 **VII. Kreditlarni olish uchun talablar:**

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar xaqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish yoki testni topshirish.

7 **Asosiy adabiyotlar:**

1. Йўлдошев Н.Қ., Юсупова Д.Т. Тизимли менежмент назарияси.Дарслик. Т.: ТДИУ, 2019й. 270б.
2. Юлдашев Н.К., Лутфуллаева Н.Х. Теория системного менеджмента. Учебное пособие. Т., ТГЭУ, 2019г.
3. Frank Rothoemel Strategic Management: Concepts (2nd edition) Mc Graw-H:II Education 9 January. 2014. USA. - 528 p.